

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ІНЖИНІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Інноваційні можливості вітчизняної економіки тісно пов'язані із технологіями, стан яких багато в чому залежить від інжинірингу й діяльності інжинірингових компаній. Відтак, актуальним завданням сьогодення є вивчення та порівняння вітчизняного й іноземного досвіду інжинірингової діяльності з метою виявлення напрямків її удосконалення в Україні.

Огляд й узагальнення літературних джерел [1; 3-5] дає змогу зробити висновок про те, що повноцінний вітчизняний інжиніринг сьогодні знаходиться на етапі зародження. Відтак, вітчизняні інжинірингові компанії повинні вивчати світові здобутки у сфері реалізації інжинірингових проектів. У першу чергу корисним буде досвід західного інжинірингу у напрямку встановлення контактів із венчурними фондами, інвестиційними компаніями, фінансово-кредитними установами, бізнес-інкубаторами тощо. При цьому, слід звернути уваги на понад 100-літній успішний досвід розвитку відомих інжинірингових компаній, чимало з яких сьогодні у своєму штаті мають тисячі працівників, що є фахівцями високого рівня й генераторами креативних проектів з обґрунтованим техніко-економічним забезпеченням. Зокрема, як вказано у роботі Е. Закірова [2, с. 32], у 2009 р. у США зареєстрованими були понад 25 000 підприємств, що надають інжинірингові послуги, різних за величиною і формами господарювання.

Порівнювати вітчизняний та іноземний досвід інжинірингової діяльності як передумови інноваційних перетворень, слід звернути увагу на змістове наповнення інжинірингових контрактів: якщо в Україні (як здебільшого і у колишньому СРСР) такі договори містять найчастіше декілька сторінок, то в економічно розвинутих країнах зміст інжинірингового проекту регламентований угодами на кілька сотень (і навіть тисяч) сторінок. Варто звернути увагу ще на таку закономірність: в Україні лише незначний відсоток інжинірингових компаній – це ті, які виникли «з нуля»; усі решту або сформувалися на базі колишніх проектних інститутів, або виділились із різних виробничих об'єднань. Як свідчить досвід економічно розвинутих країн, там ситуація кардинально інша: практично усі компанії, що надають інжинірингові послуги, – це утворені «з нуля», які увібрали в себе сучасні погляди на інжинірингову діяльність й реалізацію інжинірингових проектів. В Україні ж і надалі інжиніринг багатьма компаніями трактується з позиції радянського бачення цього: як комплекс робіт з проектування, науково-технічної підготовки виробництва, авторського нагляду, науково-дослідних розробок тощо. Чимало вітчизняних інжинірингових компаній спеціалізуються лише на наданні окремих послуг інженерно-технічного характеру і не спроможні надати комплекс інжинірингових послуг «під ключ». Наслідком цього сьогодні є, наприклад, характерне для вітчизняного машинобудування використання у кращому випадку технологій 1970-х років, а здебільшого і 50-х чи 60-х.

В економічно розвинутих державах інжинірингові компанії виконують іншу важливу роль: вони є з'єднувальною ланкою між виробником продукції (одночасно і замовником інжинірингових послуг) та проектно-конструкторським бюро і відповідають за технологічну складову інжинірингового проекту. Причому слід наголосити на існуванні відмінних підходів до організування робіт під час реалізації інжинірингових проектів у межах вітчизняного й іноземного інжинірингу. Західний інжиніринг акцентує увагу на глибокій та постійній співпраці між інжиніринговою компанією та замовником інжинірингових послуг. Це виступає своєрідною нормою поведінки. Знаючи це, інжинірингові компанії відкриті на співпрацю, а підприємства-замовники беруть активну участь у всіх етапах інжинірингового проекту. В Україні ситуація здебільшого кардинально інша: проектний інститут одержує технічне завдання, його виконує й одержує від замовника оплату, відтак, жодної активної участі останнього у реалізації інжинірингового проекту не передбачено.

Для вітчизняного ринку інжинірингу не є характерним існування об'єднань інжинірингових компаній, що є однією із характеристик західного інжинірингу. Зокрема, нерідко в економічно розвинутих державах інжинірингові об'єднання зосереджуються навколо найбільших дистриб'юторів технологій. Окрім того, на відміну від вітчизняних, іноземні інжинірингові компанії із високим рівнем ймовірності

гарантують одержання очікуваного результату реалізації інжинірингового проекту. Разом з тим, асортимент їхніх послуг є доволі широким, а технології надання інжинірингових послуг – гнучкими.

Ще однією характерною ознакою розвитку інжинірингу у західних країнах, на відміну від України, є чітке дотримання положень конфіденційності, що, зокрема, чітко прописується у контрактах. Західні інжинірингові компанії усвідомлюють, що кожен замовник інжинірингових послуг – це висококваліфікований суб'єкт, який знає про очікувані результати реалізації інжинірингового проекту.

Розвитку інжинірингу в економічно розвинутих державах, на відміну від України, сприяють також зовнішні чинники, а саме: високий рівень ділової активності в економіці, стабільність і передбачуваність валютної та фіскальної політик, прозоре законодавство у сфері захисту прав інтелектуальної власності, наявність ефективних і, що головне, дієвих програм розвитку інноваційно-високотехнологічних виробництв на різних рівнях управління економікою, високий рівень правового захисту замовників інжинірингових послуг, несуперечливість стандартів тощо. Не слід забувати і про те, що суб'єкти господарської діяльності у західних країнах під час формування програм розвитку виробництва орієнтуються в першу чергу на середньо- і довгострокову перспективу (відтак, наприклад, свідомо не обирають застарілі, хоч і дешеві, технології), тим самим впроваджуючи технологічні процеси із високим рівнем інноваційності (саме через це зростає роль і значення інжинірингу). У перспективі це призводить до оптимізації бюджету експлуатаційних витрат і дає змогу збільшити бюджет розвитку, що, безперечно, в умовах обмеженості ресурсів є важливим.

Таким чином, вітчизняні інжинірингові компанії в умовах сьогодення не є повноцінними генераторами модернізації виробництв та інноваційних перетворень. Очевидно, що з часом ситуація зміниться під впливом загострення конкуренції, посилення глобалізаційних процесів, а також підвищення рівня складності технологій.

1. Городиська Н.А. *Поняття інжинірингу та його значення у ринкових умовах господарювання* / Н.А. Городиська // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – №727. – С. 33-39. 2. Закиров Е. *Консалтинговий інжиніринг в Узбекистані: de facto* / Е. Закиров // *Технологія и дизайн*. – 2009. – №1. – С. 31-33. 3. Кондратьев В. *Даешь інжиніринг! Методологія організації проектного бізнесу: [навч. посібник]* / В. Кондратьев, В. Лоренц. – М.: Эксмо, 2007. – 446 с. 4. Кузьмін О.Є. *Вплив використання уживаних технологій на діяльність інжинірингових підприємств та інноваційний розвиток суб'єктів господарювання* / О.Є. Кузьмін, Н.А. Городиська // *Тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної відео-конференції [«Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми комерціалізації науково-технічних розробок»]*, (Львів, 23-24 травня 2012 р.). – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2012. – С. 156-157. 5. Лобанов А.А. *Организація інжинірингових услуг с применением логистики: [автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 – економіка и управление народным хозяйством]* / А.В. Чуприн. – Москва, 2009. – 24 с.